

ว่านนกคุ้ม

ว่านนกคุ้ม ชื่อสามัญ Chinese taro

ว่านนกคุ้ม ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alocasia cucullata* (Lour.) G. Don

(ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ *Alocasia rugosa* (Desf.) Schott, *Colocasia cucullata* (Lour.) Schott)

จัดอยู่ในวงศ์บอน (ARACEAE)

สมุนไพรว่านนกคุ้ม มีชื่อท้องถิ่นเรียกอื่น ๆ ว่า ว่านทรหด ว่านนกคุ้ม (กรุงเทพฯ) , ว่านนางกวัก เป็นต้น

ลักษณะของว่านนกคุ้ม

-ต้นว่านนกคุ้ม จัดเป็นพรรณไม้ล้มลุก แตกหน่อและกิ่งก้านสาขามากมาย มีเหง้ายาวประมาณ ๓๐-๖๐ เซนติเมตร ขยายพันธุ์ด้วยการแยกหน่อ พรรณไม้ชนิดนี้มีถิ่นกำเนิดอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย ทางตอนใต้ของจีน และพม่า มักพบขึ้นตามที่รกร้าง

-ใบว่านนกคุ้ม ลักษณะของใบเป็นรูปไข่ ปลายใบแหลม โคนใบเว้าเป็นรูปหัวใจ ส่วนขอบใบนั้นเรียบ ใบมีขนาดกว้างประมาณ ๑๐-๑๘ เซนติเมตร และยาวประมาณ ๑๕-๓๐ เซนติเมตร มีเส้นใบขนาดใหญ่ ก้านใบยาวประมาณ ๓๐-๕๐ เซนติเมตร เป็นสีเขียว

-ดอกว่านนกคุ้ม ออกดอกเป็นช่อ ลักษณะเป็นแท่งกลมยาว ช่อดอกนั้นจะมีกาบหุ้ม กาบหุ้มจะมีความยาวมากกว่าช่อดอก และส่วนล่างนั้นจะโอบเป็นท่อยาวๆ ส่วนปลายจะเป็นรูปทรงคล้ายเรือ มีดอกเพศผู้อยู่

จำนวนมาก ซึ่งจะอยู่ตอนบน ส่วนดอกเพศเมียจะมีอยู่จำนวนน้อย และอยู่ตอนล่าง ดอกเพศเมียจะมีไข่อ่อนเพียง ๒-๓ ใบเท่านั้น และในระหว่างดอกเพศผู้และดอกเพศเมียจะมีดอกไม่มีเพศคั่นอยู่ตรงกลางด้วย

-ผลว่านนกคุ้ม ผลเป็นผลสด ภายนอกมีเนื้อนุ่ม ส่วนภายในจะมีเมล็ดสีแดง และมีเมล็ดโตประมาณ ๑-๓ เมล็ด

สรรพคุณของว่านนกคุ้ม เหง้าใช้เป็นยาสมุนไพรของชาวจีน (เหง้า) ในประเทศจีนจะใช้ทั้งต้นเป็นยาภายนอกสำหรับรักษางูกัด ฝี โรคนิ่วซ้อ และโรคข้ออักเสบ (ทั้งต้น)

ประโยชน์ของว่านนกคุ้ม เหง้าใช้รับประทานได้ ใช้ปลูกเป็นไม้ประดับทั่วไป โดยมีความเชื่อว่า พืชชนิดนี้เป็นพืชนำโชค นิยมปลูกทั้งในวัดทั้งไทยและลาว

พิษของว่านนกคุ้ม

-สารพิษที่พบ : ในส่วนของก้านใบและใบพบผลึกแคลเซียมออกซาลาเลท ส่วนผลพบสารพิษ cyanogenic glycoside

-อาการเป็นพิษ : ผลึกแคลเซียมออกซาลาเลทจะทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อผิวหนัง มีอาการคัน ปวดแสบ ปวดร้อน อักเสบบวม และพองเป็นตุ่มน้ำใส หากรับประทานเข้าไปจะทำให้เกิดการระคายเคืองต่อปากและคอ ส่งผลทำให้เสียงแหบ อาเจียน น้ำลายไหล แสบร้อนผิวหนังที่สัมผัส เยื่อบุกระพุ้งแก้ม ลิ้น และเพดานปากบวมพอง ในบางรายอาจทำให้พูดจาลำบาก ไม่มีเสียง แต่อาการที่รุนแรงมากคือ กลืนลำบากถึงกลืนไม่ได้เลย และอาจทำให้กระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบรุนแรงได้ แต่ถ้าเข้าตาจะทำลายเยื่อบุตา

-ตัวอย่างผู้ป่วย : มีงานพบว่า ผู้ป่วยได้รับประทานว่านชนิดนี้โดยเข้าใจผิดคิดว่าเป็นต้นบอน ส่งผลให้มีอาการปวดแสบ ปวดร้อนที่คอ ลิ้น และบริเวณภายในกระพุ้งแก้ม คลื่นไส้ อาเจียน และปวดท้อง แพทย์ได้รับการรักษาโดยการล้างท้อง งดน้ำและอาหาร รวมถึงให้ยาเคลือบกระเพาะและรักษาตามอาการจนกระทั่งผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นหรือในอีกกรณีของเด็ก ๒ คน ในประเทศศรีลังกา ได้เสียชีวิตจากการรับประทานผลของว่าน ซึ่งอาการเป็นพิษที่พบนั้นคล้ายคลึงกับพิษจากสาร cyanogenic glycoside

- การรักษาพิษ : หากสัมผัสผิวหนังให้ล้างน้ำหลาย ๆ ครั้ง แล้วทาด้วยครีมสเตียรอยด์และรับประทานยาสเตียรอยด์ ถ้าหากเข้าตาให้รีบล้างด้วยน้ำหลาย ๆ ครั้ง ทันที แล้วหยอดตาด้วยยาหยอดตาที่มีสเตียรอยด์ แล้วรีบนำส่งโรงพยาบาลโดยเร็ว แต่ถ้ารับประทานเข้าไป ให้รีบใช้น้ำล้างปากและคอ แล้วรักษาไปตามอาการ โดยอาจให้ยาลดกรด aluminium-magnesium hydroxide ทุก ๆ ๒ ชั่วโมง ให้ยาแก้ปวด ให้ยาสเตียรอยด์เพื่อบรรเทาอาการอักเสบ

อ้างอิงคณะเภสัชศาสตร์ ม.มหิดล